

Ornithologiske Iagttagelser paa Anholt.

Af R. HØRRING

I Dagene fra d. 22. til 26. Juni 1934 foretog afdøde Rentier H. PEDERSEN, Konservatorerne H. MADSEN og U. MØHL HANSEN, Cand. mag. F. WIMPFEN BRÆSTRUP og Museumsinspektør R. HØRRING en ornithologisk Ekskursion til Anholt. Formaalet var navnlig at indsamle Materiale til Undersøgelse af Maagernes Føde, men Lejligheden benyttedes ogsaa til at gøre nogle Ture rundt paa Øen for at undersøge, hvilke Arter der findes ynglende paa Anholt; nedenstaaende Liste over Øens Avifauna gør derfor ikke Fordring paa at være komplet, navnlig da Plantagen ikke blev grundigt undersøgt i den korte Tid, der stod til Raadighed.

Naar vi alligevel har ment det rigtigt at meddele vore Iagttagelser, der i særlig Grad skyldes Konservator H. MADSEN's og Rentier H. PEDERSEN's utrættelige Iver, er Grunden den, at der mærkeligt nok ikke tidligere foreligger Undersøgelser over Anholts Fugle i Yngletiden; Kunstmaler JOH. LARSEN har dog besøgt Anholt om Efteraaret (15.—26. August 1924), (sml. A. FRIIS: De Danske Øer, III, 1928. Fugleliste af JOH. LARSEN, S. 484), da Øen er Hvilested for mange trækende Fugle; han nævner 55 Arter som iagttaget.

Først maa anføres et Par Oplysninger om Anholt; denne Ø ligger 52 km N.Ø. for Grenaa paa 56°42' N. Br. og 11°31' Ø. L.; i sin største Længde fra Sydvest til Nordost er Øen 10 km lang, og dens Fladerum er ca. 22 km². Af Form er Øen trekantet, mod N.Ø. jævnt smalnende ud i en lang Odde, hvor Fyret har sin Plads indenfor det yderste Skær »Totten«. Øens vestlige bredere og højere Del, der hæver sig med over 30 m høje Lerbrinker op fra den smalle Strandbred, er bakket og i det væsentlige opdyrket med spredte Gaarde og er ret frodig. Det højeste Punkt er Sønderbjerg paa Sydkystens vestligste Del, hævet 48 m over Havet; herfra har man en god Udsigt over hele Øen. Ogsaa mod Øst falder Øens Højland brat af mod den øvrige, lave Del af Øen; dækket under Højlandets østlige, ret bratte Affald ligger Øens eneste lille By, hvor Husene er anbragt mellem frodige Haver.

Anholts østlige Lavland udgør langt den største Del af Øen

og bestaar af en mægtig, næsten helt gold, vindblæst Flade, opbygget af en Mængde gamle Strandvolde dækket med vindblæste Smaasten; mod Kysterne gaar denne Flade over i en bred Række levende Klitter, kun bevokset med lidt spredt Marehalm og Hjelme. Strandbredden udenfor Klitterne er en meget bred Sandflade uden Vegetation. Hele denne Del af Øen er ganske ubeboet og øde og bærer ikke uden Grund Navnet »Ørkenen«; kun enkelte Steder findes spredte, ganske lave, næppe mere end en Fod høje, forkrøblede Vidjekrat (»Palmerne«), der under Vindens Svøbe fører en kummerlig Tilværelse, men dog yder lidt Læ for de her rugende Maager. Endelig kan det anføres, at der paa Bakkerne langs Vestkysten er plantet en ret betydelig Naaletræsplantage, der her giver nogen Læ for Vestenvinden; paa Nordkystens vestlige Ende findes nogle ret store Lagunesøer, delvis med rørdækkede Kyster, kaldet »Flakket«; det afgiver brugelige Opholdssteder, navnlig for Ande- og Vadefugle.

Listen over de af os paa Anholt iagttagne Fugle omfatter nedenanførte 58 Arter:

Krikand, <i>Anas crecca</i> L.	Enkelte saas i Flakket.
Stokand, <i>Anas platyrhyncha</i> L.	5 Stkr. saas i Flakket.
Spidsand, <i>Anas acuta</i> L.	1 Stk. saas i Flakket.
Gravand, <i>Tadorna tadorna</i> (L.)	Endel saas ved Flakket.
Ederfugl, <i>Somateria mollissima</i> (L.)	100—150 Par ynglede paa Øen.
Toppet Skallesluger, <i>Mergus serrator</i> L.	Endel saas ved Flakket; ynglende.
Agerhøne, <i>Perdix perdix</i> (L.)	Endel; ynglende.
Engsnarre, <i>Crex crex</i> (L.)	Endel hørt oppe i Engene; ynglende.
Vibe, <i>Vanellus vanellus</i> (L.)	Endel ved Flakket; ynglende.
Præstekrave, <i>Charadrius hiaticula</i> L.	Endel saas paa Lavlandet.
Hvidbrystet Præstekrave, <i>Charadrius alexandrinus</i> L.	2 Par ynglede ved Flakket.
Strandskade, <i>Haematopus ostralegus</i> L.	Endel saas ved Flakket; ynglende.

Smaaspove, <i>Numenius phaeopus</i> (L.)	Enkelte paa Vandrested.
Storspove, <i>Numenius arquata</i> (L.)	Enkelte paa Vandrested.
Svaleklire, <i>Tringa ochropus</i> L.	3 Stkr. paa Vandrested.
Rødben, <i>Tringa totanus</i> (L.)	Endel; ynglende.
Hvidklire, <i>Tringa nebularia</i> (GUNN.)	2 Stkr. saas paa Vandrested.
Hættemaage, <i>Larus ridibundus</i> L.	2—3 Par ynglede ved Flakket.
Stormmaage, <i>Larus canus</i> L.	Talrig; rugende i spredte Kolonier i »Ørkenen«.
Sølvmaage, <i>Larus argentatus</i> L.	Ca. 2000 Par rugede spredt eller i Kolonier i »Ørkenen«.
Sildemaage, <i>Larus fuscus</i> L.	Ca. 1500 Par rugede i spredte Kolonier i »Ørkenen«; se iøvrigt nedenfor.
Svartbag, <i>Larus marinus</i> L.	3 Stkr. saas.
Dværgterne, <i>Sterna albifrons</i> PALL.	Endel ynglede ved Flakket.
Fjordterne, <i>Sterna hirundo</i> L.	Endel ynglede ved Flakket.
Havterne, <i>Sterna macrura</i> NAUM.	Enkelte saas.
Splitterne, <i>Sterna sandvicensis</i> LATH.	7—8 Stkr. saas flyvende ved Flakket.
Musevaage, <i>Buteo buteo</i> (L.)	2 saas jævnlig svævende over Øen; mulig ynglende i Skoven?
Spurvehøg, <i>Accipiter nisus</i> (L.)	1 Stk. saas ved Skoven.
Ringdue, <i>Columba palumbus</i> L.	Enkelte saas.
Natravn, <i>Caprimulgus europaeus</i> L.	1 Stk. saas; vist ynglende.
Mursejler, <i>Apus apus</i> (L.)	Endel saas paa Træk over Øen.
Gøg, <i>Cuculus canorus</i> L.	Endel saas.
Krage, <i>Corvus corone cornix</i> L.	Enkelte ynglende Par.
Tornskade, <i>Lanius collurio</i> L.	1 Par saas ved Byen.

Digesvale, <i>Riparia riparia</i> (L.)	Enkelte saas.
Forstuesvale, <i>Hirundo rustica</i> L.	Mange; ynglende.
Lærke, <i>Alauda arvensis</i> L.	Almindelig; ynglende.
Stær, <i>Sturnus vulgaris</i> L.	Almindelig; ynglende.
Gærdesmutte, <i>Troglodytes troglodytes</i> (L.)	Enkelte saas i Skoven.
Brunelle, <i>Prunella modularis</i> (L.)	Enkelte hørttes.
Musvit, <i>Parus major</i> L.	Enkelte saas.
Tornsanger, <i>Sylvia communis</i> LATH.	Nogle saas i Skoven.
Havesanger, <i>Sylvia borin</i> (BODD.)	Enkelte saas i Plantagen.
Gulbug, <i>Hypolais icterina</i> (VIEILL.)	Enkelte saas i Byens Haver.
Løvsanger, <i>Phylloscopus trochilus fitis</i> (BECHST.)	Enkelte hørttes i Plantagen.
Fuglekonge, <i>Regulus regulus</i> L.	Enkelte hørttes i Plantagen.
Engpiber, <i>Anthus pratensis</i> L.	Enkelte saas hist og her.
Markpiber, <i>Anthus campestris</i> (L.)	En Del ynglede spredt i »Ørkenen«.
Gul Vipstjert, <i>Motacilla flava</i> L.	1 Stk. saas.
Solsort, <i>Turdus merula</i> L.	Nogle Stkr. saas.
Graaspurv, <i>Passer domesticus</i> (L.)	Almindelig.
Bogfinke, <i>Fringilla coelebs</i> L.	Nogle Stkr. iagttoget.
Stillits, <i>Carduelis carduelis</i> (L.)	Enkelte i Plantagen.
Svenske, <i>Chloris chloris</i> (L.)	Enkelte saas.
Tornirisk, <i>Carduelis cannabina</i> (L.)	Enkelte saas.
Rørspurv, <i>Emberiza schoeniclus</i> (L.)	3 Stkr. saas ved Flakket.
Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i> L.	Endel saas.
Kornverling, <i>Emberiza calandra</i> L.	Endel saas paa Øens opdyrkede Del.

Ekskursionens interessanteste Resultat var Opdagelsen af den store, hidtil ukendte, danske Yngleplads for Sildemaagen. Da afdøde Vekselerer SCHIØLER i 1922 (D. O. F. T., 16. Aarg., S. 20) offentliggjorde sin udmærkede Afhandling om de i Danmark forekommende Sildemaageracer, indledede han med at skrive: »Sildemaagen ruger ikke her i Landet«. I 1925 kom ARNE LARSEN'S Meddelelse (D. O. F. T., 19. Aarg., S. 105) om, at Sildemaagen ynglede »i store Mængder« paa Græsholmen ved Christiansø. Ved et Besøg paa Græsholmen i 1928 anslog SALOMONSEN (D. O. F. T., 20. Aarg., S. 123) de her ynglende Sildemaagers Antal til 50 Par; nu menes der at være ca. 1000 Par. Sildemaagerne paa Græsholmen hører til den typiske Race, *Larus fuscus fuscus* L., der ruger paa Øer og Skær i Østersøen og den botniske Bugt; den er let kendelig paa sin ren skifersorte Rygside.

Angaaende Sildemaagens andre i Danmark forekommende Racer kan oplyses, at en vestlig Race *Larus fuscus graellsii* BREHM ruger paa de britiske Øer helt op til Shetlands- og Orknøerne samt paa Færøerne (nu ogsaa i ringe Tal paa Island) samt ned til de normanniske Øer i Kanalen og ved Frankrigs Vestkyst. Paa det Tidspunkt SCHIØLER skrev sin Afhandling, benævntes denne Race *Larus fuscus affinis* REINH., og kaldtes senere *L. fuscus britannicus* LOWE, for nu almindeligst at bære BREHM'S Navn *graellsii*; i 1934 foreslog STEGMANN (Journ. f. Ornit., 82. Jahrg., S. 370) atter at gaa tilbage til LOWE'S Navn *britannicus*.

Denne vestlige Race, der af SCHIØLER omtales som truffet i August ved Jyllands Vestkyst, er let kendelig paa sin lyse, skifergraa eller mørkt graablaa Rygsfarve.

I sin ovenfor anførte Afhandling kommer SCHIØLER til det Resultat, at Sildemaager fra Rugepladser paa Norges og Sveriges Vestkyst med Hensyn til Rygsidens Farve danner en Melleform mellem *Larus fuscus fuscus* og *L. fuscus graellsii* og udtaler: »Vil man benævne denne Melleform, kunde den kaldes *Larus fuscus intermedius*«; han fandt, at den i Størrelse stemmede ganske overens baade med den vestlige og den østlige Form og saaledes udelukkende maa skelnes ved Rygsidens Farve. Som naturligt er, fandt han, at denne geografiske Melleform, der ruger i Grænseskellet mellem de iøvrigt let

kendelige to Racer, med Hensyn til Ryggens Mørkhed danner en jævn Overgang mellem disse, saaledes at et af hans 6 vestnorske Skind paa Ryggen var lige saa lyst som en mørk *Larus fuscus graellsii*, de andre noget mørkere, men naaede dog langt fra den dybsorte Farve, som han fandt paa Ryggen af to Ynglefugle fra Sveriges Østkyst (Nyköping Skærgaard); et lignende Forhold fandt han gældende for to Skind fra Sveriges Vestkyst; ét var som det lyseste vestnorske, medens det andet svarede til det mørke vestnorske, men var lysere end typiske Sildemaager. Ogsaa denne Melleform havde SCHIÖLER fra danske Farvande.

Da det derfor var af særlig Interesse at se, hvorledes det forholdt sig med Sildemaagerne fra Anholt, blev 12 gamle ynglende Fugle skudt, skindlagt og hjembragt til Zoologisk Museum.

Ved Sammenligning med Museets Skind, hvorimellem ogsaa findes de af SCHIÖLER benyttede, fremgik følgende ret ejendommelige Resultat: 2 af Fuglene havde ganske lys Ryg og stemmede fuldkommen med Rygfarven hos *Larus fuscus graellsii*; 8 maatte uden Tvivl alle henføres til SCHIÖLER's Melleform (*«intermedius»*) og 2 havde saa rent skifersort Ryg, at de ikke er til at skelne fra den typiske *Larus fuscus fuscus*.

Herefter synes alle 3 Former at findes ynglende paa Anholt; efter hvad vi saa, og at regne efter de hjembragte Skind, hører langt de fleste til Melleformen, der vel maa betragtes som kun at være Bastarder mellem den vestlige og den østlige Race; det samme Resultat kommer STEGMANN til (Journ. f. Ornit., 82. Jahrg., S. 372). I stærkt Mindretal findes ogsaa rugende Individuer, der fuldkommen stemmer overens dels med den vestlige dels den østlige Race. Det drejer sig vel nærmest her om atavistiske Tilbageslag, saaledes at disse Individuer, der er Afkom af Melleformen, er Udspaltere af de to Grundtyper *Larus fuscus fuscus* og *L. fuscus graellsii*. Dog kan den Mulighed ingenlunde udelukkes, at det drejer sig om tilstørende Individuer, stammende fra Ynglepladser i England eller den botniske Bugt, der har slaaet sig ned paa Anholt og indparret sig i Øens Bestand af Blandingsformen.

Skindenes Maal var følgende:

	Næblængde mm	Vingelængde mm	Mellemfod mm
1 <i>Larus f. graellsii</i> ♂ ad. .	58,4	413	66,1
1 <i>Larus f. graellsii</i> ♀ ad. .	51,0	400	60,5
6 <i>Larus f. intermedius</i> ♂♂	54,3—57,8	403—430	64,8—67,2
2 <i>Larus f. intermedius</i> ♀♀	54,2—54,3	402—404	60,5—66,5
2 <i>Larus f. fuscus</i> ♀♀	50,0—53,4	393—405	56,5—63,7

Hos alle Skindene var Mellemfoden fra 6 til 10 mm længere end Mellemtaaen med Klo, saaledes som ejendommeligt for Sildemaagen.

Angaaende Sildemaagens biologiske Forhold paa Øen skal blot anføres, at den rugede spredt mellem Sølvmaagerne, og Størstedelen af »Ørkenen«, men den syntes flere Steder ligesom at samle sig i spredte Kolonier og valgte da særlig at lægge Reden midt i de lave, forkrøblede Pilekrat. Reden var gerne kantet med en Del afrevne Græstotter o. l. Da vi besøgte Anholt, var Ungerne baade hos Sølv- og Sildemaagerne ved at komme ud af Æggene; dette sene Tidspunkt skyldes sikkert, at Ægindsamlingen, som tilladt efter Jagtloven, var drevet til den 25. Maj.

Det vilde være ønskeligt, om denne smukke Sildemaagekoloni kunde blive fredet sammen med den efter vore Forhold saa højst ejendommelige »Ørken«.

ANMELDELSE

WILHELM H. J. GÖTZ und ALOIS KOSCH: Was fliegt denn da? Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart, 1936. Pris: 3 RM (indb. 4 RM). — — Denne Bog med 291 Farvebilleder og 36 Tegninger af Fugle, til Dels Flugtbilleder, har det særlige Formaal at hjælpe Iagttageren med hurtigt at bestemme Fuglene ude i Naturen. Opgaven er lidt svær at løse, og man kan da heller ikke forvente, at saa billig en Bog som den foreliggende skal være fuldt tilfredsstillende. Imidlertid vil den særlig for Begynderen være en Hjælp. Bogen findes i D. O. F.'s Bibliotek.

HARRY MADSEN.